

POVJESNIČARKA UMJETNOSTI dr. IVANA PRIJATELJ PAVIČIĆ

ŽUPA KAPRIJE-ŽIRJE POSJEDUJE VRHUNSKJE UMJETNINE: DVIJE SLIKE MAJSTORA IZ 19. STOLJEĆA!

OTKRIVANJE
BLAGA

NIKOLINA VUKOVIĆ STIPANIČEVIĆ/CROPIX

Don Oleg Petrović

Zahvaljujući ljubaznosti don Olega Petrovića, župnika Kaprija i Žirja, te voditelja Biskupskog arhiva u Šibeniku, imala sam prilike upoznati se s vrijednim umjetninama koje se čuvaju u dvjema župnim otočnim crkvama, od kojih su nekolicina njih restaurirane, marom don Olega Petrovića, u posljednjih nekoliko godina, kaže povjesničarka umjetnosti Prijatelj Pavičić

PIŠE JORDANKA GRUBAČ
SNIMKE IVANA PRIJATELJ PAVIČIĆ I
DON OLEG PETROVIĆ

Za malu župu koja obuhvaća Kaprije i Žirje to je sasvim sigurno velika stvar: povjesničarka umjetnosti dr. Ivana Prijatelj Pavičić nedavno je u tamošnjim crkvama početno atribuirala dvije vrijedne umjetnine. One, naravno, nisu od jučer u tim crkvama, vjernici ih gledaju desetljećima, pa i koje stoljeće, no evo kako je došlo do njihova najnovijeg "otkrića" – jer ovako već u startu pedantna i kompleksna atribucija, od koje za naš tekst donosimo tek prilagođeni dio – uvijek je i svojevrсно otkriće!

I što je jednako značajno, to nisu jedine umjetnine u dvjema relativno malim otočnim mjestima, tako da je ovaj tekst tek inicijalni u smislu bavljenja i stručnjaka i medija – objema.

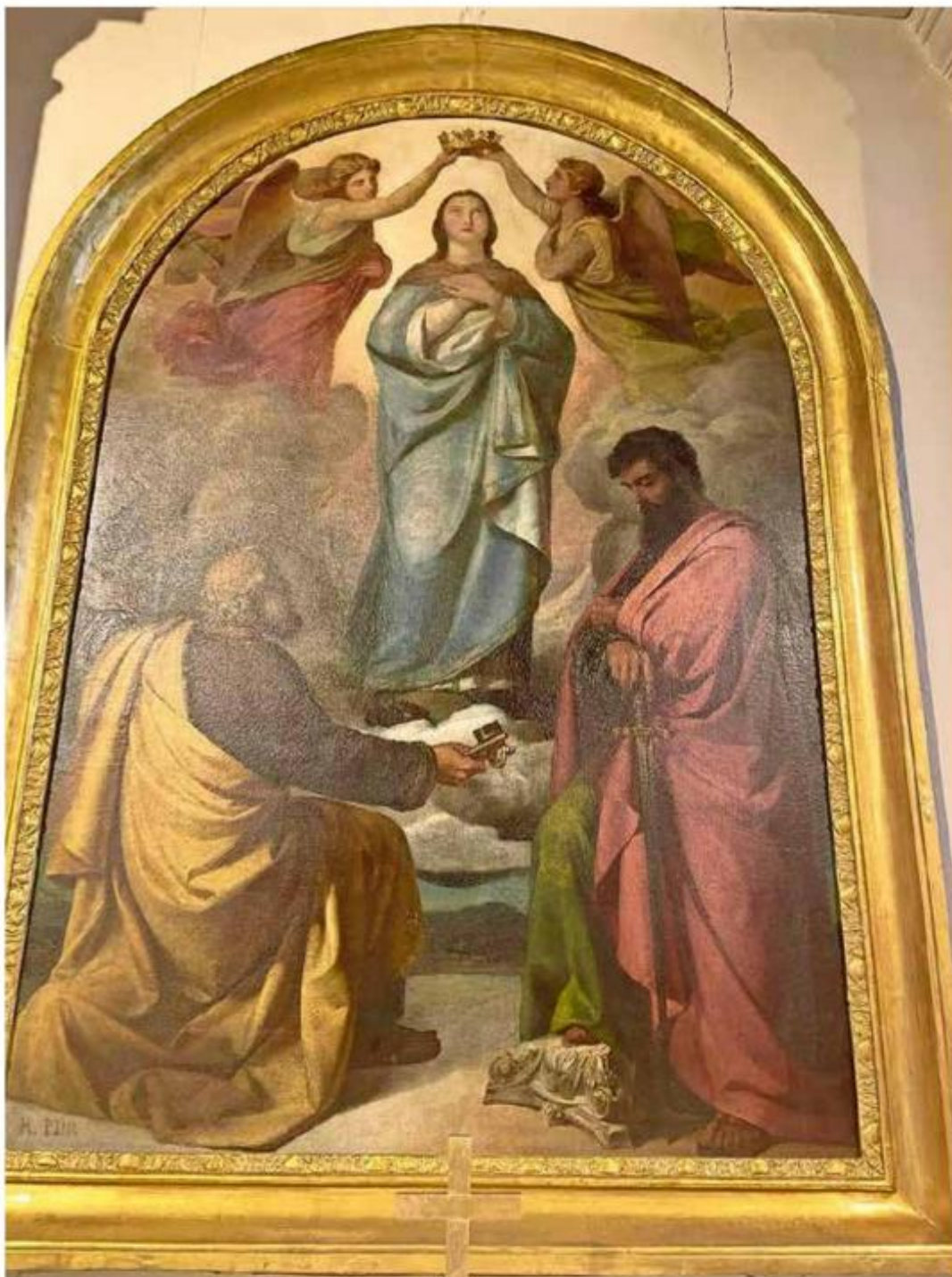
Istraživanja na početku

Dr. Ivana Prijatelj Pavičić o tome kaže:

– Zahvaljujući ljubaznosti don Olega Petrovića, župnika Kaprija i Žirja, te voditelja Biskupskog arhiva u Šibeniku, imala sam prilike upoznati se s vrijednim umjetninama koje su čuvaju u dvjema

župnim otočnim crkvama, od kojih su nekolicina njih restaurirane, marom don Olega Petrovića, u posljednjih nekoliko godina. Mada su moja istraživanja tamošnjih umjetnina tek na samom početku i mada znam da me čekaju istraživanja ovih djela u dostupnoj arhivskoj građi i kompilacije tih djela s znanstvenom i stručnom literaturom, mislim da za dvije od umjetnina na koje me don Oleg upozorio, i dostavio mi i fotografski materijal nakon njihove recentne restauracije, mogu već sada otkriti javnosti koje se umjetničko blago iz 19. stoljeća čuva u tim crkvama. Nadam se da će moja buduća istraživanja potvrditi ove moje atribucije koje je svojedobno don Oleg Petrović bio objavio i na svojoj Facebook stranici – kaže naša sugovornica.

– Moju je pažnju privukla slika koja se nalazi na nedavno obnovljenom oltaru župne crkve na Kapriju (restauraciju je izveo šibenski restaurator-konzervator Mate Pavin). Riječ je o oltarnoj slici koja se nalazi na drvenom glavnom oltaru u župnoj crkvi i prikazuje Bogorodicu sa svecima Petrom i Pavlom. Na slici je natpis koji nam pomaže datirati djelo u 1867. godinu. Slika je posvećena vječnoj uspomeni na cara Franju

Djelo Antonia Zuccara, Bogorodica sa svetim Petrom i svetim Pavlom, župna crkva Kaprije

Josipa I., a naručena je uz dozvolu gvardijana franjevačkog samostana u Prvić Luci, fra **Serafina Šarca**, a uz podršku tadašnjeg vladina zastupnika i geometra **Ante Delfina** pokojnoga **Marka**. U tekstu se spominju glavari sela **Jakov Radovčić**, savjetnik **Jakov Gelovčić**, te **Ante Gelovčić** pok. **Šime**, gastald (**G**)**aspero Gelovčić** pok. **Ignacija** i **Ante Jakovi**, koji su dali podići oltar 23. lipnja 1867. godine. U tekstu natpisa zapisanog na poledini slike se spominju imena dvojice Šibenčana, **Roka Scotona** (Škotona), vla-

snika tada moderne drvođelske "tvornice" u Šibeniku koji je radio na drvenom glavnom oltaru, i, čini se, prema zapisu donatora slike, notara (?) **Delfina** – ističe povjesničarka umjetnosti **Prijatelj Pavičić**.

– Mišljenja sam da slika pokazuje stilske sličnosti s nekoliko oltarnih pala tršćanskog slikara **Antonija Zuccara** koje se nalaze u crkvama diljem Dalmacije. Zuccaro je poznati tršćanski slikar koji je djelovao u drugoj polovici 19. stoljeća. Rodio se u San Vito al Tagliamento, Skolo-

vao se na Akademiji lijepih umjetnosti u Veneciji, od 1843. do 1852. godine. Bio je vezan u Dalmaciju, a boravio je u Splitu (gdje je pronašao suprugu), Šibeniku, Starom Gradu na Hvaru, Zadru, Visu, Kotoru i Splitu. Oslikao je freskama strop starog, splitskog Bajamontijeva kazališta (svečano otvoreno 1859.), zajedno s **Carlom Matschegom** strop nekadašnjeg zadarskog kazališta, zvanog Teatro Nuovo, otvorenog 1865., te šibenskog kazališta, koje je svečano otvoreno 29. siječnja 1870. godine.

Moju je pažnju privukla slika koja se nalazi na nedavno obnovljenom oltaru župne crkve na Kapriju (restauraciju je izveo šibenski restaurator-konzervator **Mate Pavin**). Riječ je o oltarnoj slici koja se nalazi na drvenom glavnom oltaru u župnoj crkvi. Na slici je prikaz Bogorodice sa svecima **Petrom** i **Pavlom**, ističe povjesničarka umjetnosti **Prijatelj Pavičić**

Neke fizionomije likova naslikanih na šibenskom stropu, poput lica čuvenog venecijanskog renesansno-manirističkog slikara **Andree Meldole** i šibenskog izumitelja, teologa, učenjaka i biskupa **Fausta Vrančića**, nalikuju licima svetih Petra i Pavla na slici iz Kaprija.

Nebrigom zapaljene

Postoje indicije da je barem jedna od dviju slika koje su se nalazile u ovoj istoj crkvi u Kapriju dok nisu nebrigom zapaljene 1971. godine bila djelo ovog istog tršćansko-dalmatinskog slikara.

– Bio je Zuccaro – napominje dr. **Ivana Prijatelj Pavičić**, afirmiran i u Zagrebu, gdje je radio portrete od 1876. do 1877. godine. Zanimljivo je za našu temu da se među njegove najbolje portrete ubraja portret šibenskog biskupa **Pietra Doima Alessandra Maupasa** (Petar Dujam Maupas, Split, 19. rujna 1813., Zadar, 8. ožujka 1891.), koji je Zuccaro naslikao kad je ovaj imenovan za zadarskog nadbiskupa, a prema naredbi grada Zadra za knjižnicu Paravia u Zadru.

– To je prva slika o kojoj sad pričamo, kaprijska, Šibenčani ma će biti zanimljivo pročitati i to da je ista ruka oslikala plafon njihova teatra i naslikala tu vrijednu sliku.

Kazete i da je žirajska crkva vrlo lijepa i da je marom don **Olega** i njegovim radom na umjetninama zaista bljesnula posebnim sjajem, postoji više vrijednih umjetnina a vi trenutno radite na jednoj – kojoj?

– Da, druga slika na koju bih skrenula pažnju nalazi se u župnoj crkvi u Žirju, posvećenoj Uznesenju B. D. Marije, tj. Velikoj Gospi.

Valja imati na umu da je u Žirju sadašnji župski stan >>

Slike u Šibeniku i Žirju uklapaju se u potpunosti stilski u akademski izraz oca i sina Natalea i Felicea Schiavona, koji se naslanjao na tada u Europi izuzetno popularno Rafaelovo slikarstvo. Utjecaji Rafaela i venecijanskih slikara prepoznaju se i na Feliceovoj potpisanoj slici svetog Josipa s Djetetom iz šibenske crkve svetog Frane

» podigla tadašnja "vlada" (kako 1941. piše don **Krsto Stošić**) 1856. godine. Današnju, novu, veliku crkvu posvetio je 9. lipnja 1907. godine šibenski biskup, **Vinko Puljić** (1903. – 1910.). Oltarna slika o kojoj je riječ, Bezgrešno Začete, potječe iz starije crkve, koja se nalazila na mjestu današnje crkve.

Promatrajući prvi put prije dva mjeseca ovu sliku u crkvi u Žirju prisjetila sam se slike koja se nalazi na ranobaroknom drvorezbarenom oltaru svetog Josipa u crkvi svetog Frane u Šibeniku naručenom 1642. (dovršenom oko 1643.), djelu venecijanskog drvorezbara **Girolama Ridolfija**. Riječ je o oltarnoj pali s prikazom svetog Josipa s malim Isusom, koju je potpisao "Schiavonni, 1857.". Riječ je, mišljenja sam, o djelima istog venecijanskog slikara **Felicea Schiavona** (Trst, 1803. – Venecija, 1881.), sina slikara **Natalea Schiavona** (Chioggia, 1777. – Venecija, 1858.). Učio je kod svog oca, zvanog "il pi-

ttore della grazia", koji je bio profesor u Veneciji od 1840. godine. Potom Felice studira slikarstvo na Akademiji Brera u Milanu, gdje je osvojio nagradu, a kasnije u Veneciji i Beču, od 1821. godine. Dobitnik je nagrade i medalje ruskog cara Nikolaja. Često je slikao u Veneciji za ruske mecene. Među njegovim djelima ističe se "Smrt Raffaella Sanzia" slikana za ruskog cara **Aleksandra II.**, i za koju mu je plaćeno 60 tisuća lira.

Rudarski rad

Slike u Šibeniku i Žirju uklapaju se u potpunosti stilski u akademski izraz oca i sina Natalea i Felicea Schiavona, koji se naslanjao na tada u Europi izuzetno popularno Rafaelovo slikarstvo. Utjecaji Rafaela i venecijanskih slikara prepoznaju se i na Feliceovoj potpisanoj slici svetog Josipa s Djetetom iz šibenske crkve svetog Frane, za koju se može pretpostaviti da ju je naručio tadašnji šibenski biskup **Maupas**, i na slici Bez-

grešne Bogorodice iz župne crkve u Žirju. Prikazi Krista i djeteta na obje pale veoma su slično izvedeni.

Poznato je da je bosanski biskup **Strossmayer** (1815. – 1905.), preko Felicea Schiavona kupovao umjetnička djela u Veneciji. Valja imati na umu da se Felice, kao i njegov otac Natale, osjećao Hrvatom, što je višekratno javno iskazao. Dapače, držao je da je šibenskog podrijetla, preciznije, mislio je da mu je predak bio slikar **Andrea Schiavone** poznatiji pod hrvatskom inačicom imena i prezimena **Andrija Medulić**. Bilo je to vrijeme kada se mislilo da je Meldola Šibenčanin, dok se nije ustanovilo da je podrijetlom iz okolice Zadra.

Rudarski rad na ovim dvjema, ali i drugim umjetninama tek predstoji. Koliko će to značiti za tu, rekostmo neveliku, otočnu župu, upitali smo župnika don **Olega Petrovića**.

– U ovu sam župu došao prije tri godine i odmah sam počeo s

obnovom crkve svete Marije na Žirju. Malo po malo otkrivala se vrijednost te crkve, ja sam stupio u kontakt s Ministarstvom kulture, Konzervatorskim odjelom u Šibeniku, Hrvatskim restauratorskim zavodom, za crkvu i njezin inventar zainteresirali su se povjesničari umjetnosti, a i ja sam povjesničar umjetnosti. Tako je sve počelo. Inventar crkve sklonjen je još 1965. godine u jednu prostoriju. To smo malo po malo restaurirali i vraćali u crkvu, uz pomoć svih koje sam naveo, zatim Županije, Grada, Biskupije i pojedinaca. Svakako, zahvaljujući otkrićima povjesničara umjetnosti mi sad znamo da imamo vrijedne umjetnine. U pripremi je i simpozij, a nakon toga i zbornik radova, i već sada struka je crkvu na Žirju svrstala u prvu kategoriju u primorsko-otočnoj Hrvatskoj, od Rovinja do Cavtata. Naravno da smo na to jako ponosni – kaže don **Oleg Petrović**.